

Sygn. akt I CZ 87/13

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa N. Import Export S.R.L. z siedzibą w G. (Republika Włoska)

przeciwko G. A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 listopada 2013 r.,

zażalenia strony powodowej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 maja 2013 r.,

oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem zaocznym z dnia 16 czerwca 2010 r. zasądził od pozwanego G. A. na rzecz strony powodowej N. Import Export Srl kwotę 61.896,31 euro z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu.

Pozwany w sprzeciwie od tego wyroku wniósł o oddalenie powództwa w części stanowiącej różnicę pomiędzy zasądzoną kwotą a należną mu wobec powoda wierzytelnością w kwocie 14.182,40 euro, zgłaszając zarzut jej potrącenia. W uzupełnieniu braków formalnych sprzeciwu pozwany uznał powództwo do kwoty 47.712,92 euro i wskazał datę wymagalności wierzytelności zgodnie z załączonymi do sprzeciwu czternastoma fakturami.

W odpowiedzi na sprzeciw od wyroku zaocznego strona powodowa podniosła, że twierdzenia, zarzuty oraz dowody na ich poparcie, zgłoszone przez pozwanego, są sprekludowane (art. 479¹⁴ k.p.c.) i zaprzeczyła jakoby pozwanemu przysługiwały wobec nie jakikolwiek wierzytelności.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 1 marca 2012 r. utrzymał w mocy wyrok zaoczny. Stwierdził, iż G. A. jako prowadzący działalność gospodarczą pod firmą D. nabywał od strony powodowej owoce i warzywa, natomiast strona powodowa - od pozwanego marchewkę nać, kalarepę i rzepę białą. Wzajemne płatności z tytułu sprzedaży towarów nie zawsze były realizowane terminowo. Doprowadziło to ostatecznie do powstania zadłużenia po stronie pozwanego na kwotę 61.896,32 euro. Sąd Okręgowy uznał za zasadne roszczenie strony powodowej w części zaskarżonej sprzeciwem od wyroku zaocznego, tj. co do kwoty 14.182,40 euro wraz z odsetkami ustawowymi, przyjmując, że pozwany nie wykazał wierzytelności przedstawionej do potrącenia w sposób określony w rozumieniu art. 479¹⁴ k.p.c.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją pozwany, zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 479¹⁴ k.p.c. oraz art. 245 w związku z art. 233 k.p.c. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w zakresie kwoty 14.182,40 euro.

Wyrokiem z dnia 16 maja 2013 r. Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 1 marca 2012 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. U podstaw tego rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że sąd

pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Pozwany zaskarżył wyrok zaoczny w części. Wniesiony przez niego sprzeciw zawiera jednak braki formalne, do których usunięcia nie został on wezwany. Z tego względu nie można określić, w jakiej części wyrok zaoczny uprawomocnił się, a w jakiej został objęty sprzeciwem. Okoliczność ta uniemożliwia prawidłowe rozpoznanie sprzeciwu.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w sprawie niniejszej nie jest wystarczające wskazanie, że wyrok został zaskarżony w części zasądzającej 14.182,40 euro wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wymagalności poszczególnych kwot oraz że Sąd pierwszej instancji powinien zastosować art. 503 k.c. w związku z regułą interpretacyjną przewidzianą w art. 451 k.c. w celu rozstrzygnięcia, które z wierzytelności wzajemnych i w jakim zakresie uległy umorzeniu na skutek złożonego oświadczenia o potrąceniu.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył zażaleniem powód, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez niezasadne uchylene wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób – w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji dopuszczone zostało jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Ocenie Sądu Najwyższego, w ramach rozpoznawania tego zażalenia, może być poddana jedynie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego (por. postanowienie z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC z 2013 r., nr 3, poz. 41).

U podstaw zaskarżonego wyroku legła konstatacja, że podstawowe znaczenie dla oceny zasadności powództwa miała kwestia skuteczności potrącenia

przez pozwanego kwot wynikających ze sprzedaży określonych produktów. Wniosek ten należy uznać za trafny, skoro roszczenia dochodzone w sprawie niniejszej wynikały z dwustronnej współpracy powoda i pozwanego, przy czym strony pozostawały wobec siebie jednocześnie wierzycielami i dłużnikami. Prawidłowo Sąd Apelacyjny uznał, że przesądzenie powyższej kwestii nie jest możliwe bez ustalenia, jaki jest zakres zaskarżenia sprzeciwem. Wymaga to jednak precyzyjnego określenia, które konkretnie faktury i wynikające z nich należności zostały przedstawione do potrącenia. Sąd Okręgowy ustaleń takich nie poczynił, co skutkuje niemożnością określenia zakresu zaskarżenia. Zaniechanie to trafnie zostało zakwalifikowane w zaskarżonym wyroku jako nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji zachodzi wtedy, gdy sąd ten, w wyniku stwierdzenia istnienia przesłanki unicestwiającej roszczenie pozwu lub żądanie zgłoszone w zarzucie przez pozwanego, nie rozpoznał merytorycznie sprawy, a więc nie zbadał podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia lub zarzutu pozwanego (zob. m. in. orzeczenia: z dnia 20 lipca 2006 r. V CSK 140/06, z dnia 7 maja 2009 r. I CSK 513/09, nie publ. i z dnia 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12, nie publ. I z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 7/13, nie publ.).

Skoro w sprawie niniejszej Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał zarzutu potrącenia zgłoszonego przez stronę pozwaną, a zaniechanie powyższe jest równoznaczne z nierozpoznaniami istoty sprawy, to podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. nie mógł wyrzeć zamierzonego skutku.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi Apelacyjnemu stosownie do art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.